

Από τη Γερμανία στην Αγγλία με ενδιάμεσο σταθμό την Κίνα

Από τον Βαγγέλη Χατζηβασιλείου

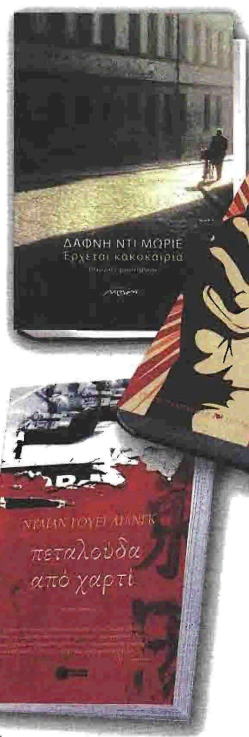
Από την ενοποιημένη Γερμανία της εποχής μας, όπου και η επικράτηση μιας τεράστιας αβεβαιότητας και ανασφάλειας, στην Κίνα των χρόνων της εξέγερσης της πλατείας Τιεν Αν Μεν, αλλά και στο σύγχρονο Πεκίνο, που έχει να παρουσιάσει μιαν αναπάντεχα πατροπαράδοτη (αν όχι και σαφώς καθυστερημένη) όψη. Και από κο-

ντά, ένας κόσμος μυστηρίου, παραβίασης και ενοχής, σε τέσσερες νουβέλες μαύρης λογοτεχνίας από την Αγγλία. Τρεις συγγραφείς μάς ξεναγούν σε τρεις διαφορετικές χώρες και εποχές με κοινό οδηγό τους την ανησυχία για το πολλαπλά δυσοίονο κοινωνικοπολιτικό μας παρόν.

■ **Ινγκο Σούλτσε**
Το κινητό. Δεκατρείς ιστορίες κατά τον παλιό τρόπο μετάφραση από τα γερμανικά: Αλεξάνδρα Παύλου εκδ. Καστανιώτη, σ. 275, 16,72 €
 Γεννημένος το 1962 στη Δρέσδη της Ανατολικής Γερμανίας, ο Ινγκο Σούλτσε, που είναι ιδιαίτερα δημοφιλής στη Γερμανία και στην Ευρώπη και έχει μεταφραστεί εν εκτάσει στην Ελλάδα, βγάζει τη σύγχρονη γερμανική λογοτεχνία από την περιοχή στην οποία κινήθηκε για μεγάλο διάστημα της μεταπολεμικής περιόδου και μετακινεί εντυπωσιακά τους προβληματισμούς της: από τη συζήτηση για την πτώση του Τείχους του Βερολίνου και το νόημα της ενοποίησης των δύο Γερμανιών, ο Σούλτσε οδηγεί τα πράγματα σ' ένα πεδίο όπου τα πάντα καλούνται να παίξουν, να οργανωθούν και να δοκιμαστούν εξ υπαρχής. Ο Σούλτσε απορρίπτει τον διαχωρισμό ανάμεσα σε μια κατεστραμμένη Δαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας (ΔΔΓ) και σε μιαν ονειρεμένη Δύση, κάνοντας λόγο για μιαν ενιαία πλην απρόσδεκτη διασπασιμένη και παραμορφωμένη γερμανική κοινωνία, που ενώ δεν καταφέρνει να ξεχάσει τους σιδερένιους μηχανισμούς του κομμουνιστικού συστήματος και του σοβιετικού μπλοκ, της είναι εκ παραλλήλου αδύνατον να ζήσει και να ευτυχίσει στην υπερκατανάλωση της ελεύθερης αγοράς και της μονοκρατορίας του χρήματος, το οποίο κατασπαράσσει κάθε έννοια ατομικής, αλλά και συλλογικής αξιοπρέπειας (από τις «Απλές ιστορίες» του 1998 μέχρι τις «Καινούργιες ζωές» του 2005 και το «Ανταμ και Εβελιν» του 2008). Σε αυτό το κλίμα σκεπτικισμού, αθίστασης και αβεβαιότητας ζωντανεύουν και οι καταστάσεις της συλλογής διηγημάτων «Το κινητό», η οποία κυκλοφόρησε στα γερμανικά το 2007 και τοποθετεί τους ήρωές της σ' έναν εντελώς ρευστό και καθαρά μεταβατικό κόσμο. Ζευγάρια που τρέχουν να κάνουν τις διακοπές τους στην Ιταλία, άγνωστοι που αναλαμβάνουν τις υποχρεώσεις του νοικοκυριού και συγγραφείς ή επιχειρηματίες που ανα-

καλούν το πολλά υποσχόμενο παρελθόν τους, δοκιμάζοντας να βγάλουν χρήσιμα συμπεράσματα για το πέρα για πέρα αβέβαιο παρόν τους. Τα διηγήματα του Σούλτσε θυμίζουν έντονα τη διαπίστωση του πολυσυζητημένου κοινωνιολόγου Ούρλιχ Μπεκ ότι στις αρχές του καινούριου αιώνα και σε ένα σύμπαν όπου τα πάντα αλλάζουν με καταγιστικό ρυθμό, οι άνθρωποι πρέπει να επινοούν ακατάπαυστα καινούργια βιογραφικά προκειμένου να επιβιώσουν. Μια τέτοια διαδικασία, όμως, είναι λογικό να προκαλεί όλο και μεγαλύτερη ανασφάλεια, βυθίζοντας το μέλλον σ' ένα σύννεφο από σκόνη. Ποιητής ενός τέτοιου μέλλοντος είναι ο Σούλτσε, που μας κερδίζει πάραυτα με τη στερεότητα και την πυκνότητα της γραφής του.

■ **Νταϊν Γουέι Λιανγκ**
Πεταλούδα από χαρτί μυθιστόρημα μτφρ.: Νίνα Μπούρη εκδόσεις Πατάκη, σ. 286, 15, 70 €
 Δύο είναι τα πρόσωπα τα οποία πρωταγωνιστούν στο μυθιστόρημα της Νταϊν Γουέι Λιανγκ «Πεταλούδα από χαρτί», που κυκλοφόρησε στα αγγλικά προ τριετίας: ο Λιν, που έχει «αναμορφωθεί» στη Βόρεια Κίνα, μετά τη σύλληψή του στα γεγονότα της πλατείας Τιεν Αν Μεν, και επιστρέφει στο Πεκίνο, προσπαθώντας να εξοικειωθεί με τους εφιάλτες της μνήμης του (τα βάσιμα της φυλακής, τους δεσμούς του με τους ανθρώπους οι οποίοι βρέθηκαν στην Τιεν Αν Μεν πριν από είκοσι ολόκληρα χρόνια ή τις επιλογές του κατά τη διάρκεια του «συνετισμού» του στη φυλακή). Στο Πεκίνο, όμως, μας περιμένει το άλλο πρόσωπο του μυθιστορήματος, η Μέι Γουάνγκ, που διατηρεί γραφείο ντετέκτιβ και ξεκινώντας τη διερεύνηση μιας νέας υπόθεσης (της εξαφάνισης μιας νεαρής στάρλετ), γνωρίζει ένα κομμάτι της πρωτεύουσας το οποίο δεν έχει ξαναδουνήσει. Πρόκειται για τη παλιά σοκάκια του Πεκίνου, που θα τις αποκαλύψουν και το μυστήριο στην αναζήτηση του οποίου έχει ταχθεί.

Στην άλλη, πάλι, όψη του έργου εγγράφεται η μικρή παράδοση την οποία έχει ήδη δημιουργήσει στο αστυνομικό μυθιστόρημα η Λιανγκ με μια σύγχρονη κινέζα ντετέκτιβ. Λειτουργώντας ως ενιαίο σύνολο, η

λό μυθιστορήματα, πολλά εκ των οποίων μεταφέρθηκαν κατ' επανάληψη και με ισάριθμη επιτυχία στον κινηματογράφο και στο θέατρο. Στον ανά χειράς τόμο, που φέρει τον τίτλο «Ερχεται κακοκαιρία», περιλαμβάνονται τέσσερις νουβέλες προερχόμενες από τη δεκαετία του 1960. Και οι τέσσερις ανήκουν σαφώς στη μαύρη λογοτεχνία, αντλώντας την καταγωγή τους από την παραδοσιακή ιστορία μυστηρίου, η οποία, όμως, στη γραφίδα της ντι Μωριέ αποκτά καινούργια φτερά και έναν σαφώς πιο ζωηρό και έντονο παλμό.

Στο «Ερχεται κακοκαιρία», που τιτλοφορεί και τον τόμο, ένας σαραντάχρονος δάσκαλος ταξιδεύει από την Αγγλία στην Κρήτη για τις διακοπές του Πάσχα κι εκεί έρχεται σε επαφή με ένα παράξενο ζευγάρι Αμερικανών, τους Στολ, που θα τραβήξουν από την πρώτη στιγμή την προσοχή του και θα τη διατηρήσουν αμείωτη μέχρι το τέλος, όταν θα έχει μεσολαβήσει ένας ειδικός φόνος. Στο «Μια ακραία περίπτωση» μια ηθοπείστη που ακούει στο όνομα Σίλα Μπλερ, υποχρεώνεται να ανακαλύψει μέσα από μιαν ιδιαίτερα επώδυνη διαδικασία το αδιανόητο παρελθόν του πατέρα της, συνειδητοποιώντας σε πρωτοφανές βάθος και τα στοιχεία της δικής της ταυτότητας. Στην «Οδό του μαρτυρίου» μια ομάδα προσκυνητών στην Ιερουσαλήμ, με πρωταγωνιστικό πρόσωπο τον αιδεσιμότατο Εντουαρντ Μπάμπκοκ, αντιμετωπίζει μια τεράστια απειλή κι έρχεται αντιμέτωπη με το χάος. Στη «Μεγάλη ανακάλυψη», τέλος, ένας δαιμόνιος επιστήμονας, ο Τζέιμς Μακκλιν, ελέγχει με τον χειρότερο τρόπο τον ανθρώπινο νου και σκορπά παντού τον τρόμο.

Η ντι Μωριέ κινεί τη δράση της σε ατμοσφαιρικούς χώρους, πηγαίνει αργά προς το κέντρο του μυστηρίου, φροντίζοντας κάθε τόσο να εζάπει έτι περαιτέρω τη φαντασία και την περιέργεια του αναγνώστη, απαντά πειστικά στα ερωτήματα τα οποία θέτει στην αρχή της πλοκής και καταλήγει σε απαισιόδοξα, αλλά εύλογα συμπεράσματα για τη φύση τόσο των ατόμων όσο και των κοινωνιών.

«Πεταλούδα από χαρτί» εξελίσσεται σύντομα σε ένα συναρπαστικό μυθιστόρημα, με εντυπωσιακές εικόνας, τόσο από το σύγχρονο όσο και από το πατροπαράδοτο Πεκίνο, με μιαν υποδειγματικά οργανωμένη πλοκή, όπως και με ένα πεντακάθαρο πολιτικό μήνυμα, το οποίο απευθύνεται σε πολλαπλούς αποδέκτες. Ένα βιβλίο εγγυημένου στοχασμού και προσεκτικά σχεδιασμένης δράσης.

■ **Δάφνη ντι Μωριέ**
Ερχεται κακοκαιρία Ιστορίες μυστηρίου μτφρ.: Γιώγ Αρβανίτη εκδόσεις Μελάνι, σ. 367, 17,50 €
 Μεταφρασμένη σε όλον τον κόσμο, όπως και στην Ελλάδα, η Δάφνη ντι Μωριέ γεννήθηκε το 1907 στο Λονδίνο και πέθανε σε ηλικία 82 ετών, διαγράφοντας μια πορεία η οποία την έκανε να ξεπεράσει σε φήμη τόσο τον πατέρα της Τζεράλντ ντι Μωριέ, που ήταν ηθοποιός, όσο και τον παππού της Τζορτζ ντι Μωριέ, που ήταν συγγραφέας και σκιτσογράφος. Η ντι Μωριέ ξεκίνησε να γράφει κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1920 και έγινε διάσημη την επόμενη δεκαετία, οπότε και κυκλοφόρησαν ορισμένα από τα σημαντικότερα έργα της, όπως η «Ταβέρνα της Τζαμάικα», ο «Στρατηγός του βασιλιά» και η «Ρεμπέκα». Η ντι Μωριέ δημοσίευσε δεκαεφτά εν συνό-

Η Λιανγκ γεννήθηκε στο Πεκίνο το 1966, την εποχή της Πολιτιστικής Επανάστασης, πέρασε τα παιδικά της χρόνια σε στρατόπεδο εργασίας με τους εκποτισμένους γονείς της, έλαβε μέρος στα γεγονότα της πλατείας Τιεν Αν Μεν και εν συνεχεία διέφυγε στις ΗΠΑ, όπου πήρε διδακτορικό στο Μάντσεμπερτ και άρχισε πανεπιστημιακή καριέρα. Η «Πεταλούδα από χαρτί» είναι ένα μυθιστόρημα με διπλή όψη: στη μία πλευρά του εγγράφονται στοιχεία από τις παιδικές, τις εφηβικές και τις νεανικές αναμνήσεις της Λιανγκ, που παραπέμπουν και στις διηγήσεις του μεγαλύτερου της Μα Παν, στο εξίσου ενδιαφέρον μυθιστόρημά του «Περίοδος σε κόμμα» (κυκλοφόρησε προ ολίγου καιρού από τις εκδόσεις «Πάπυρος», σε μετάφραση από τα αγγλικά Μαριάννας Μπεμπτείδη).